СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 21. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота, 26 січня, 1935.

VOL. XLIII. No. 21. Jersey City, N. J., Saturday, January 26, 1935.

КОНҐРЕСМЕНИ ЗА ДОПОМОГОВИЙ ЗАКОН

ВАШИНҐТОН. — По короткій дебаті палата послів конґресу ухвалила 329 голосами проти 78 закон про допомогову акцію, що віддає президентови Рузвелтови до свобідної розпорядимости 4 міліярди 800 міліонів долярів.

При голосуванню розділ на партії не був дуже виразний, бо 10 демократів голосували проти внеску, а 27 републиканців за внесок.

НОВЕ ПОСЛАНІЄ ПРЕЗИДЕНТА ДО КОНҐРЕСУ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт вислав до конґресу посланіє про загальні основи краєвої господарки. Спираючися на розсліди, переведені знавцями Краєвої Ради Народнього Багатства, президент радить виробити постійну програму публичних робіт, інтеліґентне плянування вживання землі, води й мінеральних багатств та відмолодження рільничої техніки.

ЗНОВУ ЗАТОНУВ КОРАБЕЛЬ.

СІ ҐЕРТ (Ню Джерзі). — У четвер, коло пів до 10-тої години вечером, зударилися з собою на повнім морю, яких 5 миль від берега, американський пасажирський корабель „Могок", чартерований підприємством „Ворд Лайн", та норвезький вантажний корабель „Талізман" з лінії Вільгельмсена.

„Могок" негайно спустив лодки та виладив на них своїх пасажирів, котрих було 53, і моряків котрих було 107. Пів години по тім, як останні люди покинули корабель, він перевернувся на бік і потонув. Кажуть, що з людей не згинув ніхто. Лодки корабля виловили кораблі „Лаймон" та „Алґонквин", котрі були недалеко місця випадку та поспішили на ратунок, діставши від „Могока" депешу „Спасайте наші душі".

На морю було в той час коло 5 ступнів зимна, але з людей відай ніхто не простудився, бо ратування переведено в добрім порядку.

МОРЕ ЗМЕЛО ТРОХ МОРЯКІВ.

КЕЙП МЕЙ (Ню Джерзі). — У ночі з середи на четвер буря відірвала від кораблика „Пітер Гопер" три баржі, котрі він тягнув за собою на залізній линві. Переїжджаючий мимо вантажний пароплав „Бервинглер" розіслав довкруги радіову вістку про пригоду кораблика. З місцевої стації прибережної сторожі виїхала зараз ратункова лодка „Чемплейн". Вона підїхала до баржі „Петі Моризет" саме в хвилі, як морські буруни, перевалюючися через поклад баржі, змели в море одного моряка. Прибережні сторожі не могли забрати людей з баржі через великі хвилі. На їх очах море змело ще двох моряків, а сторожі могли тільки кружляти довкола баржі в надії, що їм удасться виловити з моря зметених з покладу моряків. Та їх не знайшли.

Видячи свою безрадність, прибережні сторожі поплили за корабликом „Пітер Гопер", котрий радіом доносив, що йому грозить затоплення.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПОКИДАЄ АВТОМОБІЛЬНУ РАДУ.

ВАШИНҐТОН. — 80 робітничих юній, звязаних з Американською Федерацією Праці, повідомили президента Рузвелта, що вони покинули створену ним Автомобільну Робітничу Раду, бо вона стратила всяку ціль з хвилею, як автомобільні підприємці відмовилися навіть говорити з представниками робітників про умови праці, ні не схотіли виконувати підписаних уже умов.

НЕБЕЗПЕКА ЇЗДИ „БОСОМ" ІЗ ЗАЧИНЕНИМИ ВІКНАМИ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — На омнібусі, що їхав з Ню Йорку до Питсбурґа й Шікаґа, котрого вікна були зачинені зприводу сильного морозу, пасажири затруїлися моноксидовим ґазом, що виходить з машини омнібуса. Шофер „боса", побачивши, що дехто з пасажирів уже стратив притомність, звернув „бос" до придорожного готелю. 19 пасажирів були в півпритомному стані. Їх треба було виносити на вулицю й привертати до памяти. 16 треба було таки відставити до шпиталю. Один Мурин, що їхав на „босі" як портер, помер.

З ПРОЦЕСУ ГАВПТМАНА.

ФЛЕМИНҐТОН (Ню Джерзі). — В четвер прокураторія нарешті покінчила кликати своїх свідків і оборона почала доказувати невинність обвинуваченого. Перший зізнавав самий обвинувачений, Бруно Гавптман.

Він говорив, що дня 1 березня, коли викрадено дитину Линдберґа, він ходив шукати робити на одній будівлі, але йому сказали, що робітника не потребують. Вечором, коли дитину викрадено, він був у ресторані Фредеріксена в Бронксі, де його жінка працювала як послужниця.

Покликані на підтвердження цього свідоцтва Фредеріксени, хлібодавці Гавптманової, заявили, що Гавптман приходив кождого дня по жінку до ресторану та що він правдоподібно був і 1 березня; чи він був певно, цього вони не могли признати.

СЕКТА „НОГОМИЙЦІВ" НА ВОЛИНІ.

Як подає польська преса, на Волині шириться серед Німців секта „ногомийців". Недавно в Амеліні, в головній оселі секти, відбувся зїзд „ногомийців". У ньому взяли участь около 800 осіб з Волині й з Полісся. Головне свято цеї секти відбувається звичайно літом, щоб улекшити зїзд підводами. При кінці листопада м. р. відбувся зчерги другий зїзд „ногомийців", а це зприводу заповідженого приїзду з Німеччини їхнього головного світового проповідника, Розена. Всі члени секти зложили пожертви й за зібрані гроші купили кілька штук худоби і харчі та владили в домі молитви й на подвірю великий бенкет. Три дні відбувалося богослуження з проповідями й покінчилося церемонією миття ніг.

Ця церемонія відбувається ось як: У двох рядах сідають проти себе жінки й мужчини, а потім жінки, як „чистіші", миють ноги „грішникам" і таким чином „очищують" їх з гріхів.

В минулому році, як доходять вісти, секта здобула нових 150 прихильників, що приняли „хрест" в ріках Волині.

Розен з Волині поїхав на Виленщину.

СУМНА СТАТИСТИКА.

Лікарські досліди й анкети, переведені останніми часами по вселюдних фахових і доповняючих школах у Польщі, кидають знаменне світло на поширений між молоддю алькоголізм і нікотизм.

На основі обчислень кураторій відсоток учнів, що курять, доходить при старших річниках до 25 проц., а учнів, що вживають алькоголю, до 8.3 проц. На 500 прослідженних учениць курили 12, а пили 67.

Найменше пють учні щкіряного промислу, бо тільки 1.3 проц., а найбільше мулярські і малярські учні, друкарі, інтроліґатори та лякерники.

ПОМЕР НА СКАЖЕНИНУ.

В селі Пачултовіцах біля Кракова робітника Станислава Ґуру покусав перед кількома місяцями пес. Ґура злегковажив цілу пригоду, аж недавно почали в нього виступати прояви паралїжу. Зголосився до краківського шпиталю і лікарі ствердили в нього скаженину. Всяка поміч була вже спізнена. Ґура дістав атаки скаженини і незабаром помер.

ЗОЛОТИЙ ПІСОК У МАНДЖУРІЇ.

Совєтська преса звідомляє, що японська ґеольоґічна експедиція викрила на правому березі Амуру на просторі Манджурії великі поклади золотого піску.

ЯК ЧИСТИТИ ВУЛИЦІ.

В околиці міста Самари місцевий совет скликав конференцію для важного питання: гиґієни міст. На першому місці стояла справа чищення вулиць, на яких було завсіди багато болота й пилу. Зібралось чимало замітачів. На конференцію приїхав навіть делеґат із Самари, славний вуличний замітач. Він виголосив промову і сам показав, як треба замітати вулицю. Заґрала оркестра. На другий день були великі справоздання на тему „геть із брудом". А у великому місті Самарі, як і раніше, вулиці такі самі брудні, як на провінції.

ВЕЛИКОДУШНИЙ АМЕРИКАНЕЦЬ РОЗДАВАВ НА ДАНСІНҐУ 100-ЗЛОТІВКИ.

До одного з нічних забавових льокалів у Варшаві прийшов якийсь чужинець. Спершу велів подати собі вечерю, а опісля шампанське вино. Однак вина не пив сам, але велів подати його всім присутнім гостям, кельнерам, фордансерам і фондансеркам. Коли над раном подали йому рахунок, чужинець добув добре набитий портфель і став роздавати кельнерам, фордансерам і фордансеркам 100-злотові банкноти. Виставлений рахунок за вечерю і шампана був на 2,400 зл. Тому, що чужинець порозд давав гроші, на рахунок заплатив тільки 600 зл., а на решту виставив чек. Теж двом фордансеркам виставив чеки по 1,000 зл. кожній. Як власник льокалю, так і фордансерки мали великий сумнів за вартість виставлених чеків. Та виявилося, що чеки були правильні, і що за них виплатили належну квоту. Дальше виявилося, що згаданий чужинець це багатий Американець. Він купив собі у Варшаві дім, а його купно запив солідно з справжнім американським розмахом.

ҐОСТРА КАРА НА БАНДИТІВ.

Перед судом присяжних у Самборі станули Ілько Леньчук з Романівки і Василь Должанський, Дмитро Федик та Гриць Фірма, всі три з Дережиць, що в серпні м. р. напали в ночі на дім богатого коршмаря Герша Ернста в Городищу. Вони стероризували домівників і постріляли сина коршмаря. Підчас стрілянини одна куля попала в ногу Леньчука. Збентежені тим випадком напасники покинули коршму і втекли в сторону Унятич. Тому, що ранений Леньчук не міг тікати, товариші лишили його в лісі біля Медвежі. Тут знайшла його поліція, яка на основі його зізнань арештувала інших членів шайки. Присяжні судді потвердили вину підсудних і трибунал засудив Леньчука на 10, Должанського на 6, Федика на 6 і Фірму на 6 літ вязниці.

ПІД ПОТЯГОМ ДО ПАЛЕСТИНИ.

На чехословацькій граничній стації викрили під ваґоном міжнародньо поспішному потягу Львів-Відень трох молодих Жидів, що, причіпившись під ваґоном, відбули подорож зі Львова (460 км.). Вони хотіли дістатись до Палестини. Нелеґальні пасажири були в жахливому стані, без обуви, в подертих одягах і такі перемерзлі та виснажені, що не в силі були промовити слова. Їх відставлять назад до Польщі.

ЗВІР У ЛЮДСЬКОМУ ТІЛІ.

Перед золочівським судом присяглих ставав 23-літній Іван Борис з Гаїв Кудинівських, що в травні м. р. заманив до ліса свою 8-літню сестру Іванну і вбив її ударами молотка. Одночасно вбив теж її 7-літню товаришку Стефанію Патлевич, щоби позбутися свідка. Сестру вбив тому, щоб дістати від родичів її частину маєтку. Арештований звір у людському тілі пробував удавати умову недугу, але лікарі не признали його умово неосудним, наслідком чого душогуба засуджено на 15 літ вязниці з 10-літньою втратою горожанських прав.

ПРИВЯЗАЛИ ПРОКУРАТОРА ДО ВЯЗНИЧНИХ ШТАХЕТ.

На прокуратора Мек Емерія, що вийшов на прохід поза Доблин, напали кілька озброєних людей, обезсилили його та зоволікли до авта, що стояло на гостинці. Було це в білий день. Привезли вони Мек Емерія до Добліна та привязали комітъ головою до вязничних штахет. Опісля обмазали прокуратора смолою та втекли в невідомому напрямі. Тоді саме не було нікого на вязничному подвірі, ні перед вязницею. Щойно за пів години прибігли вязничні сторожі та відвязали Мек Емерія. Здогадуються, що це була робота членів „фашистівської ірляндської републиканської армії".

НАПЕРФУМОВАНА ЧЕРНИЦЯ.

В Старому Санчі появилася молода черниця і ходила по заможніших домах, збираючи пожертви на монастир. В місті є заведення Сестер Клярисок і тому ніхто не відмовляв їй пожертв, тимбільше, що черниця визначалася ще і вродою. Алеж декому видалося дивним, що від молодої, гарної черниці пахло сильно перфумами. Повідомлена поліція придержала врешті підозрілу черницю і ствердила, що це справді фальшива богомільниця, яка подала себе за Гелену Зайончковську, жінку сержанта з Бельська. Фальшиву черницю арештовано, а більшу грошеву суму, яку мала при собі, сконфісковано.

НЕ ВДАЛАСЯ ШТУКА.

На однім італійськім кораблі, що виплив з пристані в Ґдині, знайшли укритих під чердаком двох пасажирів, що їхали без грошей. Один був Яків Холодний, що походить з Галича, другий Іцко Квартлер з Надвірної. Кажуть, що хотіли дістатися до Неаполю. Обох відставлять до дому.

ПОКИЩО НЕПРИЗНАНЕ ІМЯ.

До одного париського цивільного уряду прийшов цими днями щасливий батько, що хотів назвати свою новонароджену дитину „Мариною". Урядовець відмовився записати таке імя в книги, заявляючи, що офіціяльно допущене у Франції тільки імя „Маріне", а не „Маріна". Батько, щоб дістати дозвіл на зміну останньої букви в цьому імені, мусить звернутись до суду. Суд, згідно з принятими у Франції звичаями, йому не відмовить, але справа протягнеться.

ЖИДИ СТАЮТЬ СЛОВАКАМИ.

Від якогось часу, певно з огляду на заграничні події, зачався на Словаччині між Жидами рух, який прямує до звернення до словацької культури. Творяться союзи, які прагнуть довести до того, щоб Жиди і в приватнім життю вживали словацької мови за місць мадярської.

ПАВУК, ЩО МАЄ ГОЛОВУ, ПОДІБНУ ДО ЛЮДСЬКОЇ.

В одній китайській провінції знайшли цікавий рід павука. Його кадовб малий, а голова надмірно велика і представляє собою подобу поганого людського облича. Лице павука є бліде, як в умерлого, зате брови і ніс гарні, а уста білі. Цього цікавого павука передано одному китайському науковому інститутови.

ВАТИКАН ЗЯСОВУЄ СВОЄ ВОРОЖЕ ВІДНОШЕННЯ ДО СОВЄТІВ

РИМ. — Офінор подає, що Пресове Бюро Ватикану передало Товариству Журналістів у Римі комунікат, у якім ясно й недвозначно усталює відношення Ватикану до совєтського уряду. Ватикан різко відріжняє в комунікаті народи СССР від уряду. Для народів має співчуття, а для большевизму відразу і ворожнечу. Ватикан міг би забути переслідування й тортури, які червона Росія застосувала до його епископів, міг би забути жахливу подорож епископа Дердінія, який мусів підчас свого перебування в Совєтах висвячувати священиків та епископів по льохах, як це було в перших віках християнства; але він не може забути, що комунізм — це відродження поганства і запеклий ворог культу духа й почуття. Рим св. Петра ніколи комунізму не визнасть, кажеться у комунікаті. І не піде за прикладом тих держав, що визнали совєтський уряд, але завше буде дивитися на їх акцію з сумом та відразою. Він є певний, що ті, що добросовісно грають тепер на так звану „російську карту", рано чи пізно матимуть тяжке розчарування та великі втрати і розрухи.

ВІДНАЙДЕННЯ НЕВІДОМОЇ ОПЕРИ „МАЗЕПА".

ПАРИЖ. — Офінор доносить, що відомий український композитор Е. Пономаренко віднайшов у крамниці старих нот у Парижі оперу „Мазепа", в пятьох актах, видану в Бордо в 1892 р. Опера та, що була цілковито забута, а можливо й зовсім незнана в українських музичних колах, була написана графинею де Гран Валь. Примірник цей набуло Музичне Товариство ім. Кошиця в Парижі, яке вживає заходів, щоб улаштувати переслухання опери в присутности фахівців, Українців і Французів.

ВІДНОВЛЕННЯ ВИДАВНИЦТВА „МИ ТА УКРАЇНА".

РИМ (Італія). — Оніфор повідомляє з Риму, що видавництво „Ми та Україна", що в останніх двох роках не виявило діяльности, розпічне в найближчім часі видавати нову серію брошур, яка має зачатися книжкою про Симона Петлюру. Досі те видавництво, яке засновано з приватної ініціятиви П. Маінардія, випустило чотири книжечки, а саме: „Европейська рівновага та українське питання", „Тарас Шевченко", „Гетьман Мазепа" та „Україна і католицька церква".

ЮВИЛЕЙ ЧЕХА, ПРИЯТЕЛЯ УКРАЇНЦІВ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Дня 31 грудня 1934 р. дожив 75 літ свого славного життя президент Чеської Академії Наук, визначний музик і композитор, професор д-р І. Ферстер, Писав опери, як „Дебора" й інші, як теж симфонії, сонати і т. д. Його великий і всебічний талант проявляв себе і в творчости на українські теми. Від 1932 р. провадить проф. Ферстер Товариство Прихильників Української Пісні в Празі.

ТРОЦЬКИЙ ПРО ВБИВСТВО КІРОВА.

ПАРИЖ. — Лев Троцький твердить, що чекісти і Сталін добре знали, що буде замах на Кірова. Щобільше: самі чекісти його виконали і фінансували. А вже є виключеним, щоб вони про те все не були заздалегідь поінформованими. Тому саме повстало таке замішання по вбивстві. Не знали, як і кому братися до арештовань і суду. І як вияснити це вбивство. Тому пришпилили його Троцькому чи троцькістам.

ЧИСТКА ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

МОСКВА. — По цілій території Совєтів переводять далі партійну чистку. Виказує вона наглядно величезні недомагання цілого урядового апарату. В Узбекістані на 43,000 членів комуністичної партії усунено з партії 13,000. Виключають за ухили в сторону троцькізму, за „буржуазно-кулацьку психольоґію", за „леґке" життя, неморальність, бюрократію, а далі за крадіж, спроневірення, саботажі. А навіть за те, що партієць надто часто женився. Ось один женився аж 7 разів на протязі 9 місяців, використовуючи працю своїх жінок і вписуючи в свою користь 1,792 робучих днів.

Переведено теж радикальну чистку в Узбекістанській Академії Наук. Поступлено з нею, як кажеться, таксамо, як з Всеукраїнською Академією Наук. Як в одній ток і в другій усунено всіх учених, підозрілих у націоналістичних симпатіях.

ВТІКАЧІ З САРИ ФОРМУЮТЬ ФРАНЦУСЬКИЙ ЛЕҐІОН.

ПАРИЖ. — Франція користає з нагоди, що територію Сари покидають ті, що були проти Гітлера й голосували, щоб та земля осталась далі при Франції. Тепер Франція бере тих утікачів, якщо вони молоді й здорові, й записує їх до Чужинецького Леґіону, що служить в Африці. Французи кажуть, що Німці це найліпші жовніри в Леґіоні. Тепер готові нарекрутувати цілий полк з Німців.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАКОН, ЧИ СПРАВЕДЛИВІСТЬ?

Уже 18 літ минає від часу, як брами стейтової тюрми в Сен Квентині, в Каліфорнії, закрилися за робітничим організатором, Томою Мунієм, котрого суд засудив на досмертну вязницю як виновника динамітового замаху підчас паради военного приготування в Сан Франсіско.

Від того часу доказано було понад усякі розумні сумніви, що присуд видано на підставі кривоприсяжних зізнань і заговорів між свідками й прокураторією серед гістеричної атмосфери, що витворилася при вступленню Америки в світову війну.

Кілька разів уже пробовано звести цей присуд дорогою відкликів до стейтового суду Каліфорнії, але за кождим разом ці відклики зведено ні нащо. За кождим разом суд відмовлявся розпочинати наново справу, бо, мовляв, на це йому не дозволяє стейтовий закон. Пробовано нарешті відклику до найвищого суду Злучених Держав. Цей відклик тепер найвищий суд рішив відмовно. Суд заявляє, що він не має влади звільняти Тому Мунія, бо, мовляв, цю справу вперед має вирішити таки стейтовий суд Каліфорнії.

Це рішення найвищого суду Злучених Держав є тяжким поличником для стейтового суду Каліфорнії, що все відкидав заклики Мунія переглянути наново виразно несправедливий присуд. Найвищий суд не обмежився голословним відосланням справи до стейтового суду. Він іще й додав від себе догану Каліфорнії за несправедливе становище, що, мовляв, її суди не мають права „розпочинати наново справ, у котрих поповнено судовий обман". Найвищий суд Злучених Держав каже, що, не розглядаючи широко цього питання, він всетаки обмежується тим, що скаже, що він не бачить достаточної причини для приняття такого вузького погляду".

Назвавши становище суду Каліфорнії вузьким поглядом, найвищий суд Злучених Держав дає ще цьому судові лекцію про конституцію стейту Каліфорнії. Найвищий суд Злучених Держав не то, що не може знайти ніякої правної основи для становища найвищого суду Каліфорнії, але навпаки, бачить що найвищий суд Каліфорнії є законом обовязаний дивитися за тим, чи не нарушено в чому справедливости. Стейтовий суд має обовязок стерегти й переводити в життя кожде право, котре прислугує людині на основі конституції.

Це може нарешті заставить стейтовий суд Каліфорнії змазати з прапора стейту найгірше тавро, яке стейт колинебудь мав, тавро вбивства справедливости, яким був присуд робітничого лідера на основі зізнань куплених кривоприсяжників.

МРІЇ КАРЛА РАДЕКА

Карло Радек (Собельзон), польсько-німецький комуніст жидівського роду, недавній прихильник Троцького, якого зрадив для приязни Сталіна, тепер пише в московських газетах про заграничну політику. Для справ закордонної політики в Москві видають спеціяльну газету французькою мовою. Називається вона „Журналь де Моску". Це від того часу, як большевицька Москва в своїй заграничній політиці пішла слідами царів і склала союз із Францією.

Коли писати про заграничну політику, то доводиться згадувати також про Україну. Адже Україна — це „головна небезпека на теперішнім етапі" для большевицької держави. Не минає України також К. Радек. У „Московським Дневнику" з 22 грудня 1934 р. знаходимо його статтю під замітним наголовком: „Нездійснені мрії".

„Нездійсненими мріями" називає п. Радек ідею української самостійности. Радек береться „доказувати" закордонним читачам, чому саме Україна не може і не сміє бути незалежною державою.

Щоб догодити своїм новим „приятелям", Французам, яких він же зовсім недавно не називав інакше, як „імперіялістичними бандитами", Радек награває стару юшку: виписує відомі нісенітниці, що нібито українська справа — це „закордонна інтрига". Перед кількома роками Україна була для большевиків „інтригою анґлійсько-французьких капіталістів", а тепер на їх місце стали вже „німецько-польські інтриґи".

Радек не абищо. Він — „знавець" української історії! Як він пише „історію" українського визвольного руху? Дуже просто. Оповідаючи про прихід німецького війська на Україну в 1918 р., Радек зазначує про ті події:

„Поразка німецького імперіялізму на заході підсилила до такої міри спротив селянських і робітничих мас на Україні, які вели невпинну партизанську боротьбу проти окупаційної німецької армії та проти її прикриття — банди Петлюри, що німецьке військо мусіло якнайшвидче покинути Україну".

Так пишуть у Москві „українську історію"!

Що правда, ми знаємо добре, як саме Петлюра й інші українські революціонери разом з українськими січовими стрільцями вдарили в листопаді 1918 р. на гетьманську владу Скоропадського, яка була по суті московською, та на німецьке військо, наскільки воно помагало Скоропадському. Що саме Петлюра сидів 1918 р. у тюрмі, бувши заарештований Німцями, Радек не згадує. Він хоче доказати, що Петлюра й Німеччина були союзниками. Для цієї мети він не вважає на історичну правду. Він міркує, як один з героїв оповідань російського письменника Чехова: „Цей факт не повинен існувати". Бо п. Радекови це невигідно.

Радек оповідає в „Московським Дневнику" про те, що, мовляв, українські робітники й селяни ні защо тепер не хочуть відділятися від своєї „спільної батьківщини", СССР. Відділення України від Росії хотять, на думку Радека, тільки українські „малі міщани", та їх дуже мало; вони вимирають.

„Лиш останні недобитки дрібнобуржуазного українського націоналізму та їхні інтерпретатори імперіялістичні покровителі можуть леліяти ці мрії, бо поза цими мріями їм не лишається нічого. Коли вони говорили про незалежність України, то це значило, щоб Україна стала кольонією Німців, Поляків, кождого, хто перший прийде, щоб тільки ми (говориться про українських „маломіщан" — В. Н.) були адміністраторами".

Так інформує світ п. Радек про Україну. Таки допікає українська справа Москві, коли К. Радекам доводиться хапатись таких аргументів проти українського визвольного руху. Ховали Україну глибоко в землю царі, що називали її „Малоросією", якій не жити на світі, а всеж українська ідея воскресла. Не здійсняться й мрії К. Радека про єдину нероздільну СССР.

Московська домовина України розпадеться і вільна Україна власне до нового, вільного, незалежного життя.

В. Н.

АНҐЛІЙСЬКА ПЕТИЦІЯ В УКРАЇНСЬКІЙ СПРАВІ ДО ЛІҐИ НАЦІЙ

Кільканадцять анґлійських послів та ріжних осіб вислали дня 29 грудня м. р. до Союза Націй довшу петицію в справі української меншости в Польщі.

Петицію підписали двацять осіб, в тому чотирнацять послів та бувших послів. З підписаних послів чотири належать до консервативної партії, чотири до ліберальної, три до лейбур, а один незалежний.

В петиції звертається увагу на зміну польської конституції, яка має бути вирішеною в цьому році, і на те, що коли вона увійде в життя, то Українці втратять зовсім можність мати заступників у сенаті.

Далі говориться в петиції про заяву міністра Бека в Женеві 13 вересня м. р. відносно меншостевих договорів, яких Польща не бажає більше признавати.

Для зілюстрування, скільки дрібних переслідувань приходиться терпіти українській меншості в Польщі, наводиться в петиції десять примірів, які стоять у суперечності до слів міністра Бека в Женеві, коли він заявив, що „рішення польського уряду не є в ніякому разі звернене проти інтересів меншостей. Вони й надалі остануться під охороною основних законів Польщі, які гарантують меншостям мовні, національні та релігійні права й рівність перед законом".

Понижче подаємо в скороченню переклад петиції.

„До Генерального Секретаря Союза Націй у Женеві, Швайцарія.

„Шановний Пане!

„Ми, нижче підписані, бажаємо звернути Вашу увагу на отсі справи, які відносяться до української меншости в Польщі:

„Дня 26 січня 1934 року обговорював польський сойм і приняв більшістю голосів (ріжні опозиційні угрупування здержалися від голосування) деякі зміни в польській конституції, які були внесені урядом і які мають бути проголошені, як припускаємо, протягом цього, 1935 року.

„Одною з точок цих пропонованих змін є, що виборцями до нового зреформованого сенату зможуть бути тільки ті особи, які є в посіданню ордеру „Віртуті Мілітарі" або „Хреста Незалежности". Така постанова виключає всіх Українців від брання участи в виборах до сенату.

„Нам здається, що намір заведення такої зміни буде противитись арт. 7 договору, підписаного у Версаю дня 26 січня 1919 року між Злученими Державами Америки, Британською Імперією, Францією, Італією і Японією з одної сторони і Польщею з другої, в якому сказано, що „всі польські горожани мають бути рівними перед законом і мають користуватись однаковими цивільними і політичними правами, без ріжниці на расову, мовну чи релігійну приналежність".

„Положення меншостевого населення в Польщі стало ще поважнішим по заяві п. Бека, польського міністра справ закордонних, який у своїй промові в Союзі Націй 13 вересня 1934 року заявив:

„Доки не ввійде в життя загальна й обовязуюча всіх система охорони меншостей, мій уряд від сьогодня є змушений відмовитися від усякої співпраці з міжнародніми установами відносно нагляду над тим, як Польща переводить у себе охорону меншин.

„Не потребую підчеркувати, що рішення польського уряду в ніякому разі не є звернене проти інтересів меншостей. Ці інтереси є й надалі остануться під охороною основних законів Польщі, які гарантують меншостям мовні, національні та релігійні права, рівність перед законом".

„З понижче наведених примірів можна побачити, що коли п. Бек каже, що інтереси меншостей стоять під охороною основних законів Польщі, то тих законів не придержуються і тих прав не шанується, і тому є дуже важним, щоб Союз Націй перевів над тими справами дохоження.

„Справа повинна прийти також перед Раду Союза Націй, бо ці дрібні переслідування Українців польською владою не припиняються.

„Для приміру подаємо низку випадків, які мали місце протягом останніх кількох місяців".

Тут наступає вичислення десятьох випадків надуживання меншостевих прав зі сторони урядових чинників. Всі вичислені випадки були проголошені в пресі або піднесені в соймі українськими послами. Далі в петиції:

„До цеї держави (Анґлії) доходять дальше вісти, що сотні Українців усе ще знаходяться у вязницях і що (в Польщі) заведено недавно концентраційні табори. Між Українцями слідно велике занепокоєння, бо до тих таборів, де панують дуже гострі обставини, висилається особи без слідства і на неозначений час.

„Подібні справи були вже передше предметом петицій до Союза Націй. Перед Раду Союза Націй приходили вже ріжні петиції в справі української меншости в Польщі; події, що мали місце в Польщі в осени 1930 року (офіціяльний документ ч. С741. 1931. 1, опублікований у Женеві дня 15 листопада 1931 року), прийшли перед Раду дня 30 січня 1932 року, а вирішуючи ту справу, рапортер, п. Сато, дав такий осуд:

„Мушу висказати свій жаль, що польський уряд не дав відшкодування для тих невинних жертв зпоміж населення, які стали предметом надужить".

„Опісля лорд Сесіль, як голова комітету, який поставив ту справу під обради, сказав:

„Поділяю думку рапортера, який висказує жаль, що польський уряд не дав відшкодування для невинних жертв зпоміж населення, які стали предметом надужить. (Порів. ст. 18 прот. С. 66 сесії).

„Рапорт був одноголосно принятий Радою Союза Націй, включно з п. Залеським в імені Польщі, але хоч пройшло вже два роки від тої хвилі, не пороблено ніяких мір, щоб здійснити згадані пропозиції.

„Коли зроблено пригадку в тій справі Союзови Націй дня 30 липня 1934 року, директор меншостевої секції Союза Націй відповів:

„Приняття Радою рапорту в згаданій справі, яка була предложена рапортерови 30 січня 1932 року, закінчує дохоження в тій справі. Рапорт не передвиджує предложень, які вимагаліб дальшої акції". (Лист ч. 4/1871/519 з 18 серпня 1934 року).

„Хочемо тут звернути увагу на те, що коли приймається опінію, що одноголосно принятий рапорт, згаданий повище, виключає дальшу дискусію, хоч принято в ньому також і сподівання випалить відшкодування, але рівночасно не жадається виповнення сподіваної акції, то виглядає на те, що Рада замикає двері для можности охорони української меншости, що, як признано, потерпіла кривду.

„Дозволимо собі поставити пропозицію, щоб Союз Націй зарядив дохоження, чи це вимагає окремої місії, чи яким іншим способом, щоб провідати про положення Українців у Польщі.

„Рада Союза Націй не повинна думати, що коли нема петицій від української меншости в Польщі, то це означає, що положення є вдоволяюче; це радше вказує на збільшення репресій. З боязни перед поважними репресіями Українці в Польщі бояться ризикувати, висилаючи петиції.

„Ми сподіваємося, що ці справи будуть розглянені Союзом Націй скоро й докладно".

(Наступають двацять підписів). — (УКБЮРО, Лондон).

В. Будзиновський.

ШЛЯХОЦЬКЕ УХО

(Історичне оповідання).

(4)

Припік би вогнем Райфурського, або його доньку, щоби сказали, де золото і срібло сховані, та батько і донька щезли. І їх не годен був знайти. Шубинський забрав лиш і покидав на свої вози цінніші одяги, кожухи і упряж. Решту з того, що було в дворі, не виплатилося брати.

Коли в самім дворі наїзник не багато мав роботи, то за те робота була на обійстю. Більша часть збіжа вже була звезена і стояла на тоці в оборогах. Люди Шубинського порозтягали обороги і стали молотити. І до оборогів, що стояли в полі, Шубинський вислав молотільників. Один великий лан пшениці коло двора, що був не зжатий. На нього кинулися баби й дівки з серпами і гурток косарів. Зжату і скошену пшеницю зносили на одно місце і зараз молотили. Ся робота на тоці і в полі ішла скоренько, бо Шубинський привів двіста хлопів з ціпами. Вимолочену пшеницю зараз сипали в привезені міхи і вантажили на вози.

Таку велику силу народа, яку з собою привів Шубинський, треба було нагодувати... очевидно, коштом довжника. Баби Шубинського стали різати кури, качки, гуси, індиків, пантарки. Хлопи різали баранів, телята, свині. Непорізану худобу зганяли докупи, щоби забрати з собою до Шубина.

Коли вже не було що жати, молотити і різати; коли вже всі стайні, хліви і кучі світили пустками; коли його люди вже поїли порізане, Шубинський дав приказ до повороту. Попереду пігнали худобу, за нею пішли вози з вимолоченим, та ще не вичищеним зерном. Позаду походу ішла міліція з самим Шубинським.

Дорога до Шубина ішла то полем, то лісом. Коли похід увійшов у чагарник на підлісю, з кущів вийшов на дорогу гайдук Райфурського, низько поклонився Шубинському і, мнучи в руках шапку, дивився на нього як такий, що хоче щось сказати.

— Щож ти мені скажеш? — спитав Шубинський, вгадуючи, що гайдук загадав продати йому якусь тайну райфурського двора.

— Я панови сказав би щось, та лиш в чотири очи.

Шубинський відїхав пару кроків на бік, гайдук пішов за ним.

— Ну, кажи! — крикнув, коли гайдук далі мовчав. — Вже ніхто не вчує тебе.

— Мій пан, дуже недобрий пан, — розпочав гайдук несміло. — Я хотів би покинути його і знайти собі іншого, ліпшого пана.

— Ти може гадаєш, що то я той ліпший пан?

— Ая, пане!

— І ти хотів би в мене стати за гайдука?

— Ая, прошу пана!

— Лиш стільки? Вертайся до Райфурського, бо зараз побачиш, що на таких як ти, і я добрий пес!

— Шляхтич вихопив зза холяви пружисту паличку, яку мав на коня, і стягнув гайдука через плечі.

Гайдук скривився, та не відійшов.

— Може ще раз? — спитав шляхтич.

— Пан, як були в дворі, то сказали нам, що хто з нас виявить скриток нашого пана або панни, то не пожалує, — відповів плаксиво гайдук.

Шубинський розсміявся і всуваючи паличку назад в холяву, сказав:

— Так було відразу говорити! Отже ти хочеш сказати мені, де вони?

— Де наш пан скрився, не скажу. Знаю лиш стільки, що коли ваші гайдуки, пане, вже окружаляи двір, то наш пан ще був дома. Як втік, не збагну. Зате знаю, куди панна повіялася, ще заки ви, пане, надїхали.

— Кудиж повіялася?

— Як скажу, то мені до Райфурів не вертатися.

— Візьму тебе до себе. Кажи сміло!

— Панна пішла до сего, во, ліса на гриби. Пішла з двома дівками. Вони ще там всі три. Я їх бачив. Сидять в зрубі.

— Веди мене!

— Щоби не втекла, треба би, щоби два гайдуки обійшли малинники і зайшли ззаду.

Шубинський взяв чотирох гайдуків і під проводом зрадника пішов з ними у зруб. Окружили малинник, виполошили дівчата і піймали їх. Аж тепер Славка побачила, які то Татари напали на їх двір.

Шубинський вивів дівчата на дорогу. Приказав Славку посадити на віз. Не помогло їй те, що боронилася. Посадили її силоміць. Щоби не втекла, віз обступили гайдуки.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЧИ ПАМЯТАЮТЬ СПРАВДІ?

Перед судом, що має рішити питанння, чи Гавптман викрав дитину летуна Линдберґа й при тому її вбив, стає багато прокураторських свідків, що пригадують собі, що бачили Гавптмана в часі злочину в ріжних місцях і ситуаціях.

Адвокати оборони пробували захитати самопевність цих зізнань про події, що трапилися три роки тому, але звичайно цим тільки добилися того, що свідки ще впертіше запевняли, що справа мається саме так, як вони вперше заявляли.

НАПЛЮВАТЬ, ТАТУ, НА ОКО: КРАЩЕ ВДАРИТИ ШНУРОМ.

Замісць бавитися в довгі розумування, одна нюйорська газета вислала свого репортера на цікаву спробу. Дала вона репортерови фотографії нюйорського судді Крейтера, що пропав у 1930-тім році, нюйорського мейора Ля Ґвардії, генерала Джансона, бувшого голови „Найри", Рексфорда Тоґвела з „мозкового тросту" президента, бандита Аль Капоне та Івана Подержая, котрого мають судити за те, що цьось заподіяв своїй жінці. Репортер підходив до колишніх сусідів Линдберґа й, показуючи їм фотографії, питався їх, чи не бачили вони котрого з цих людеї у часах викрадення дитини Линдберґа.

Вислід проби був надзвичайно повчаючий. Ріжні сусіди розпізнавали то одного то другого й були певні, що вони бачили їх, як крутилися в тій околиці з підозрілими намірами. Мейора Ля Ґвардію один бачив, як він їхав синім автом, хто зна, чи не з драбиною. Подержай був теж у тій околиці, а не в Европі. Найгірше обтяжено генерала Джансона: один сусід сказав, що коли цей чоловік тут іще раз появиться, то „я вийду до нього з рушницею".

Така достовірна память людини про події, що сталися два роки тому. На основі таких свідоцтв мається вішати людину. Чи справедливість повинна залежати від того, як вправно прокуратор чи адвокат обдурить присяжних суддів?

ПРАВА В НЕБЕЗПЕЦІ.

Так назвав свою промову про теперішні дебати за основи державного правління д-р Николас Морей Ботлер, президент Колюмбійського университету, котру він виголосив оноді на зборах Банкирського Клюбу в Ню Йорку.

Титул для промови справді вдалий, бо пригадує всім тим, що хотілиб якоїсь переміни форми правління, що така переміна рівняється передовсім утраті важних прав.

Ботлер видно має свої думки про цю справу, але він хотів би осідомити тих, що бажають змінити основи американської форми правління, щоб вони докладно зясували собі, яку свободу ділання на ріжних ділянках життя вони мають нині, а якої вони мусіли би зректися на випадок переміни демократичних основ на деспотичні.

Так поводяться думаючі люди. Недумаючі люди в справі глибоко не вглядають. Що найбільше, їх цікавить тільки побачити, хто виграє.

Хто не виграв би, вони до нього прилучаться.

Як цей Жид у російській революційній анекдоті, що біг по Києві й кричав:

„Наші війська входять до міста!"

„А хто це такі наші?" — питали його.

„Та ті, що входять до міста".

РУХ ПО ВІДДІЛАХ У.Н.СОЮЗА.

БОСТОН, МАСС.

Секретар 238 відділу У. Н. Союза, Н. Давискиба, пише до головної канцелярії:

Ювилейна кампанія з нагоди 40-ліття У. Н. Союза минулась, одначе наша праця за приєднування нових членів не може уставати. Маючи це на увазі, наш відділ відразу взявся до роботи вже в самих початках року. Тепер посилаємо Вам аплікації **пятьох нових членів**, яких ми звербували до свого відділу. Найважніше те, що 4 з тих аплікацій це аплікації молодих, тут роджених членів. Наша молодь уже сама починає розуміти, що її будучність лежить у першій мірі в нашій найбільшій і найсильнішій організації, в У. Н. Союзі. І тому вона стає членами тої організації. Коли тепер головний уряд У. Н. Союза ухвалив уділювати дивіденди, то ця ухвала зробила великий переворот у думках нашої молоді. Вона переконалася, що, обезпечуючи себе в У. Н. Союзі, завжди матиме нагоду користати з тих усіх привілеїв, які тільки можна буде дати. Бо коли буде колинебудь яка надвишка в фондах організації, то та надвишка піде на користь членства, в формі уділювання дивіденд. Тому ми маємо надію, що на протязі року ми дістанемо більше число молоді до свого відділу, а з часом, як прийде потреба, то створимо окремий відділ зродженої тут молоді.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Секретар 45 відділу У. Н. Союза, М. Сеник, пише до головної канцелярії: Наш відділ уже почав працю над орґанізуванням нових членів на цей рік. На початок маємо вже **5 нових членів**. На минулих місячних зборах ми власне обговорювали справу орґанізування нових членів на 1935-тий рік та застановлялися над тим, якби повести ту справу найкраще. Наша ухвала з тих зборів є така: Ми маємо звербувати кожного місяця принаймні одного нового члена. Ми вважаємо, що колиб кожний відділ У. Н. Союза перевів у себе таку ухвалу, а найважніше, якби ту ухвалу виконав, то тоді з кінцем року ми певно моглиб сказати, що 1935-тий рік був успішним роком нашої орґанізації.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДЛЯ МУЗЕЮ.

На поклик „Свободи" висилаю до Музею Визвольної Боротьби числа нашої ґазети:

Рік 1930: 88, 101, 132.

Рік 1933: 202, 203, 226, 227.

Рік 1934: 21, 23—26, 28, 29, 36, 41, 65—67, 90, 95—98, 300, 302, 303, 304.

Михайло Скасків,

Литл Фолс, Н. Й.

Три і пять.

Директор сміється з наймолодшого практиканта:

Де ви вчилися писати, пане? Гляньте лише на цю свою трійку! Таж то зовсім подобає на пятку!

Перепрошую дуже, пане директор, та це в дійсності пятка!

— Пятка? Чи ви ошаліли? Таж то зовсім виглядає як трійка!

БРИҐІДКИ

(Надіслане до „Свободи" українською студенткою, що вийшла з тюрми).

Просидівши кілька місяців у львівській вязниці, т. зв. „Бриґідках", пізнала я добре вязничне життя. В очах вязнів „Бриґідки" не є на світі, а десь поза ним. Видно, що в їх психіці повстало підсвідоме бажання відокремити цю незугарну будівлю, де люди позбавлені волі й тратять молодість та здоровля, від того світа, де кипить могутнє невмируче життя.

„Бриґідки" це давній жіночий монастир св. Бриґіди, перетворений перед сотками літ на вязницю.

Сама вязниця обіймає собою два довгі будинки: один дво-поверховий, другий три-поверховий. Між ними є велика мурована каплиця, з якою лучиться будинок з мешканнями для ключниць. Напроти є подовгастий партеровий дімок, де містяться канцелярії адміністрації, кімнати для переслухань і т. зв. вартівня. За другим будинком є вязничний шпиталь, одно-поверховий будинок, а побіч нього є маленькі городчики, куди випроваджують вязнів на проходи.

Як що мається до діла зі „звичайною процедурою", то арештованого ведуть на поліцію (це окремий будинок і окреме заведення від Бриґідок), тут переслухують і по 48 годинах звільняють, або ведуть до Бриґідок. Підчас останніх великих арештовань польська поліція покинула стару методу і арештованих переводила впрост до Бриґідок, багатьох відразу до поодиночних келій для сильнішої ізоляції, щоби морально зломити вязня. Тут можуть переслухувати довше ніж 48 годин і не потребують спішитися з відставлюванням.

Арештовані вязні, порозміщувані по поодиночних і загальних „келіях", ждуть на переслухання. Засадничо з переслухуваннями так дуже не спішаться і декотрі вязні чекають на перше переслухання 2 до 3 місяці, а часто й довше. А за цей час прокуратор, суддя, адміністрація, кожне зі своєї сторони, утруднюють побачення з родиною, доставу харчів білля і найважніше — книжок.

На „одинці" сидіти без книжки кілька місяців є дуже тяжко. Знаю це по собі. Одинока розвага, це вечірнє, обережне перестукування крізь стіну зі сусідом, дуже часто цілком незнайомим собі чоловіком. До стукання вживається стрілецької азбуки. По якомусь часі ці два вязні-сусіди стають собі взаїмно дуже дорогими особами. Перестукуючись, оповідають вони собі часто про все своє минуле, а також укладають пляни на будуче, як вийдуть.

Переслухування відбуваються ночами.

Ось ніч. Усюди тихо, чути найменший шелест на коридорах і на подвірю. Засипляю. Нагло будять мене чиїсь голосні кроки на подвірю. Догадуюсь, що це „шпіцлі" прийшли брати когось на переслухання. Може по мене? — Наслухую... Чую тяжкі кроки ключника на коридорі, дальше тяжкий брязкіт скобля, засуви і замку. Відчиняється „келія" мого сусіда і чую слова: „Убераць сєн, прендзей!"

Сусід скоро вбирається. Виходять... Чути кроки на коридорі, по сходах, на подвірю. А далі стихають...

Так „нічні виправи" повторяються досить часто. Кожної ночі нервово очікую, що прийдуть по мене.

Минають довгі, літні дні, одні за одними, пусті, бездушні, як безконечно довга низка прозорих скляних слоїків.

Надійшла осінь і прийшли також по мене. Спровадили надолину і завели до кімнати, де вже чекали кілька поліційних аґентів, які звуться по нашому „шпики", по вязничному „хатраки". Зпочатку жартівливо-іронічні запити: як я чуюся, як служить кримінал, чи не нуджусп на „одинці" і т. п. Потім легке нагадування світа, волі: чи не жаль, чи треба було наражуватись і т. п.

Ключник з мого відділу приносить мені вечерю. З того вношу, що до „келії" вже скоро не вернусь. Зараз на вступі зазначують мені шпики, що час тревання переслухання залежить виключно від мене. Чим скорше признаюся до вини, тим скорше буде все покінчене.

Час минає. Переслухують мене постійно два шпики, одначе не завжди ті самі. Вони зміняються що кілька годин і йдуть віпочивати. Пройшло кілька днів і ночей на говоренні (одностороннім) на тему політичного й економічного положення Українців під Польщею, в Совєтах, в Румунії, в Чехословаччині, в Америці, про культуру, мистецтво, про історію Польщі і України з поясненням, що обидва народи не зможуть ніяк окремо жити ані розвиватися, що спеціяльно Українцям потрібно „доброжичливої" підпори й опіки. Дальше, „батьківські" перестороги, пригоровування до сумління, до амбіції, до моєї молодости, що по довгих літах сидження процвите, змарніє. За той час на „світі" про мене всі забудуть і я навіть не буду мати до кого вернутися. В зденервуванню, змученню і крайному виснаженню відпускають мене (по 5 днях і 4 ночах) розчаровані і невдоволені до келії. Здоганяючи мене, піддають ще пропозицію, що як би мені прийшла охота ще зізнавати, т. зн. признатися, то поліція є готова „на каждє заволанє".

За кілька днів відбулося переслухання в суді і мене провели з моїми річами до загальної келії, себто, як у Бриґідках кажеться, на „відділ". Тішуся дуже. Жаль мені лише за товаришем-сусідом з „поодинки", але втіха більша, що буду в келії з живими людьми, що буду говорити, говорити, говорити, сміятись і жартувати.

По ревізії входжу до загальної келії і взаїмно „робимо на себе враження". Всі націоналістки витаємося зі щирою, непогамованою радістю. І зачинається довге, взаїмне оповідання. Тут дістаю новини про націоналістичну роботу в краю, новини з кріміналу і зі „світа". Бачу, що є звязки. Довідуюся при тій нагоді, що призначений для нас часопис з тризубом на верху, ключники переловили і знищили, а тих, кого підозрівали в перепачковуванню, тяжко покарали.

Тому, що того дня прибули до келії два „новики", по кримінальному „цуваксі", приділено кожному якесь заняття. Цілу працю поділено на референтури. Перша референтура — це господарство, т. зн. апровізація нашої „братії", що складалася з 6 осіб. (В келії сиділи 20 осіб). Полягала вона на тому, що треба було ділити оліди, що приходили зі світа, обіди тюремні, пакунки з колишнього комітету допомоги політичним вязням. Другий реферат, це латання білля, направа, виділювання.

Ці дві референтури мали дві окремі полички. Крім тих двох, є ще третя важна референтура, що полягає на...

При тім довідалась я, що в Бриґідках є наш націоналістичний провід. Голова проводу називається тут „староста". Про нього знає й адміністрація, а в разі якоїсь акції, прим. голодівки, всі виступають зорґанізовано. Ніхто ніколи поодиноко (а так роблять комуністи) від себе нічого не жадає, ані не говорить, а все полагоджує староста. Адміністрація з тим дуже бореться, але нічого не може вдіяти.

В келії ґігієнічні умовини фатальні. Хробів стільки, що про якесь винищуванн нема мови. В ночі, як ми положилися спати, то прямо падав на нас дощ з блощиць. Мишей повно. До келії впускали часто заражених сифілісом. Одного разу недуга була вже в найвищій стадії. Ми тоді не розумілися на тій хворобі, але зовнішній вигляд шкіри хорого був жахливий. Та щойно по нашій енерґійній поставі (ми загрозили голодівкою) хору особу відведено до шпиталю.

Останніми часами вязні таки були змушені перевести голодівку.

По першім листопаді, коли ми вийшли на прохід з жовтосиніми стяжинками на грудях, нас завернули назад до келії і від того дня адміністрація зорґанізовано перестала розуміти українську мову. Заборонили писати листи до родини, відібрано хлопцям політичну келію (на жіночім відділі нема спеціяльної політичної келії), не допускали книжок, а хлопців, які ставили свої домагання, били.

Одного вечора стукає сусідня „келія", що прийшов комунікат від проводу такого змісту: „11. листопада вранці в цілих Бриґідках ми, націоналісти, зачинаємо голодівку, аж до відклику". Про відклик довідаємося від одного нашого відпоручника, а не через адміністрацію.

Є це між іншими один з постулятів, ставлених нами. Приказ про голодівку держати в тайні, щоби хто не доніс, або щоб комуністи не підхопили. Тут мушу зазначити, що ми з комуністами не вдержували ніяких взаємин. Не говорили до них нічого й не позичали від них нічого.

11. листопада почалася голодівка. Один день, другий, третій. Приходять аспірантиі і комісар. Питаються, чому ми голодуємо. Відсилаємо їх до нашого старости. Відповідають: „Ми тутай жадних старостуф нє узнаємі. Кажди вєнзєнь одповяда сам за сєбє".

Четвертого дня голодівка треває дальше. Пятого дня прийшов прокуратор. Ми знову заявили, що наші домагання передасть наш відпоручник. Прокуратор з тим не погодився і відійшов без відповіди. Восьмого дня зачали нас штучно кормити. Ключники тримали за руки, ноги і голову, а один з них впихав ґумовий шлявх до жолудка і так вливав молоко.

Голодівка тревала 10 і пів дня. Одинацятого дня прийшов наш відпоручник в асисті адміністрації і заповів кінець голодівки. Адміністрація обіцяла заспокоїти наші домагання.

Всі ми чулися фізично виснажені, а багато з нас тяжко хорували. Два дні по голодівці випустили мене на волю.

ЖИВЕ САМИМ ПИВОМ.

Японський фабрикант Тайзакі Сусумі, як вірити деяким японським часописам, живе вже повних вісім літ самим пивом. Тому вісім літ Сусумі тяжко занедужав і лікарі були вже втратили всяку надію. Не міг уже нічого їсти. Як уже бачив, що приходить смерть, Сусумі попросив, щоб йому дали напитися пива, яке раніше так любив. Випив одну фляшку, потім попросив іще другу й зараз почувся здоровіший. Пив тепер пиво й так небаром почувався краще й зовсім видужав. Та відтоді до сьогодні крім пива нічого іншого не приймає. Почувається добре, не відчуває голоду. Пиво йому вистарчає до життя. Сусумі заключив умову з анатомічним інститутом у Токіо, що по його смерти мають секціонувати його тіло та прослідити його нутрощі.

ПРОСЬБА ДО ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ БИЗНЕСМЕНІВ.

Адміністрація „Свободи" дуже часто дістає запити від аґенцій, які подають оголошення до ріжних чужинецьких часописів, запити, скільки між Українцями є бизнесменів, якого роду бизнес і які продукти вони продають. На такі запити адміністрація „Свободи" не може дотичній аґенції дати відповіди, тому, що в нас нема спису українських бизнесменів. Навіть як адміністрація скаже назвище якогось українського бизнесмена, то часто дістає здивовану відповідь.

Щоб уже раз покласти кінець тому, щоб українських бизнесменів зачисляли між інші народности, а особливо „Поліш", як це нераз нам сказано, адміністрація постановила звернутися до українських бизнесменів, та взагалі до читачів нашого часопису, з просьбою помогти зложити таку лісту. В тій цілі адміністрація поміщує тут квестіонар, себто низку запитів. Адміністрація просить надіслати відповіди на ці запити передовсім самих бизнесменів, бо це дасть змогу адміністрації давати таким аґенціям докладні відповіди на їх запити. Це також буде ліпше для наших бизнесменів, що про них знатимуть як Українців, а не інших.

Отже адміністрація просить дуже всіх бизнесменів не жаліти троха часу на виповнення квестіонара і тих пару центів на пересилку такого квестіонара. Бизнесмени нехай не бояться, що може це адміністрація робить для якогось власного бизнесу. Ні! Адміністрація робить це на те, щоб уже раз показати тим аґенціям від оголошень, що й Українці мають своїх бизнеси, а не тільки інші нації. Майже всі чужинецькі часописи мають список своїх бизнесменів, тільки адміністрація „Свободи" не має.

Зокрема будемо просити наших передплатників і членів У. Н. Союза, наскільки це їм можливе, щоб старалися, щоб у їх місцевости, коли там є український бизнесмен, він виповнив цей квестіонар.

Квестіонар може бути виповнений мовою українською або англійською.

Адміністрація „Свободи".

RADIO STORES — РАДІОВІ КРАМНИЦІ

Store
Імя фірми

City or Town State
Місцевість

Radios: (what make) 1. 2. 3.
Радіо (якої марки)

Victrola Records: 1. 2.
Рекорди:

Electrical Refrigerators: 1. 2. 3.
Електричні ледівні:

Typewriters: 1. 2. 3.
Машинки до писання

Electrical Appliances: 1. 2.
Електричні прилади

Any other article in great demand:
Інші річи, на які є попит

GROCERY, DELICATESSEN & BUTCHER STORES—КРАМНИЦІ: ГРОСЕРНІ, ДЕЛІКАТЕСЕН І РІЗНИЦІ

Store
Імя фірми

City or Town State
Місцевість

Bread: 1. 2. 3.
Хліб:

Cereal: 1. 2. 3.
Мучні страви:

Coffee: 1. 2. 3.
Кава:

Tea: 1. 2. 3.
Чай:

Canned goods: 1. 2. 3.
Страви у бляшанках

Soaps: 1. 2. 3.
Мила:

Milk:—молоко: a) bottled (фляшкове) 1. 2.

b) condensed or evaporated 1. 2.
згущене й інші молока у бляшанках

Patent Medicines:—Патентовані ліки:

Cigarettes: 1. 2. 3.
Цигаретки:

Cigars: 1. 2. 3.
Цигари:

Sodas: 1. 2. 3.
Сода:

Pipe Tobacco: 1. 2. 3.
Тютюн до люльки:

Any other article in great demand:
Інші продукти, на які є попит

RESTAURANTS, SALOONS, BAR & GRILLS — РЕСТОРАНИ, САЛЬОНИ Й ІНШІ

Store
Імя фірми

City or Town State
Місцевість

Wines: 1. 2. 3.
Вина:

Whiskeys: 1. 2. 3.
Горівки (за якими є більший попит)

Beers: 1. 2. 3.
Пива (на які є більший попит)

Cigarettes: 1. 2. 3.
Цигаретки:

Cigars: 1. 2. 3.
Цигари:

CANDY AND CIGAR STORES — ЦУКОРНІ І ТЮТЮНОВІ СКЛЕПИ

Store
Імя фірми

City or Town State
Місцевість

Cigarettes: 1. 2. 3.
Цигаретки:

Cigars: 1. 2. 3.
Цигари:

Sodas: 1. 2. 3.
Сода:

Pipe Tobacco: 1. 2. 3.
Тютюн до люльки:

Any other article in great demand:
Інші продукти, на які є попит:

Повищий квестіонар по виповненню просимо відіслати на адресу:

"S V O B O D A,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

Журба.

Померанцови померла вже третя жінка. Він іде до приятеля просити його на похорон.

— Мені просто стид, — каже приятель — ти мене просиш уже втретє, а я не можу якось зреванжуватися тобі!

Чоловік: — Знову нова сукня! Призадумайся! Звідки я маю брати стільки грошей, щоби тобі справляти сукню за сукнею?

Жінка: — Я не вийшла за тебе на те, щоби тобі давати фінансові поради!

У музею.

На цьому образі зображений плезіозаврус. Це сотворіння жило в добі пралюдини.

— Справді. Які ті пралюди були інтеліґентні й освічені. Такі тяжкі назви надавали звірам.

ПРОШАКИ ЗАЛИЛИ КАЇРО.

Коли в Каїрі починається туристичний сезон, воно стає збіговищем прошаків. Каїрський уряд має з ними великий клопіт, тому взявся енергічно до них. Видали спеціяльний закон для поборювання прошацтва, поліції надали широкі повновласти. В Каїрі уладили кілька захистів, де мали помістити всіх хорих, уломних і інших прошаків, щоби не приносили місту стиду перед туристами. Та до тих захистів почало напливати стільки прошаків, що всі переповнилися, ще заки стали зїздитися туристи. Захисти значно поширили, та все-таки вони не могли помістити всіх прошаків, які зійшлися до міста.

Уряди стояли перед загадкою, відкіля це нараз взялося стільки прошаків, бо їх було багато більше ніж іншими роками. Та тепер загадку відгадали, бо виявилося, що прошаків заманив до Каїра саме той розпорядок, силою якого уряд хотів позбутися прошаків. По всьому Єгипті рознеслася вістка, що в Каїро прошаки матимуть золоті часи, поліція їх позамикає, щоби не приносили місту стиду. А що таке замкнення рівняється насиченню, зійшлися до Каїра прошаки з усього краю. А багато з них поспішилося, щоби, борони, Боже, не припізнитися. Почався справжній похід прошаків на Каїро, а уряд супроти того став безсильний, бо, не зважаючи на добру волю, не міг позамикати всіх, що так нетерпеливо ждали того замкнення. Вулиці повні тих бідних, а все приходять нові, які тужать за тим, щоб їх замкнули...

— Чуєш, приятелю, таж тими сльозами, що їх виливаєш за жінкою як день так ніч, її не воскресиш!

— Розумію це, інакше я стільки не плакав би!

ГОЛОВНА КОМАНДА „ЧОРНОМОРСЬКИХ СІЧЕЙ"

НА АМЕРИКУ И КАНАДУ НА 1935 РІК.

Головний командант: Д. Т. Білецький, старшина У.Г.А. — Заступник: І. К. Лобур. — Головний секретар і організатор: студент університету С. Фік. — Заступник: В. Гаєвий. — Секретар протоколу Головної Команди: Т. Рудий. — Скарбник: С. Пирожик. — Заступник: Н. Марків. — Референт фінансів: Т. Стельмах. — Референт освіти: студент експортової академії В. Лехіцький. — Заступники: учитель І. Ікалович, учителька Е. Піддубчишин, учителька М. Білик. — Референт спорту: адвокат С. Ярема й світовий мистець С. Вінг. — Санітарний референт: д-р М. Янкович. — Референт права: адвокат М. Родик. — Інструктори військових вправ: Н. Перчин і Н. Білик. — Інструктори вільних вправ: професор Т. Сліпий і учителька М. Білик. — Без діловодства вийшли до Головної Команди: сотенний І. Перчишин, сотенний В. Фейло і В. Жуковський. — Контроля: М. Перчин, І. Микитка і Б. Гулька. — Військові вправи й вишкіл під керівництвом головного команданта Д. Т. Білецького. — Преса й пропаганда: Д. Т. Білецький і С. Фік. (Огол.)

Дано в Джерзи Сіти, Н. Дж., дня 20. січня 1935 року.

Головна Рада „Чорноморських Січей".

ЯК ПИСАТИ СТАТТІ.

(З ужгородського „Українського Слова")

В нас вимагають від статтей, щоби були гострі, але під гострістю розуміють лайку.

Писати лайливі статті — дуже легко. До того не треба великого розуму й високої освіти; вистане талант баби Парашки, або баби Палажки. Написання річево гострої статті вимагає гострого ума, перед її написанням треба провірити цілий ряд фактів, знайти на кожний факт докази і свідків, а потім це все уміло списати. Коли так напишемо статтю — убємо противника.

І ще одну річ треба згадати. Державні закони обороняють кожну людину перед напастю й образою. Обороняють кожного, кого на вулиці, чи в товаристві хтось вилає, назве дурнем, чи нечесним. Ці закони обороняють людину й перед напастями в часописах. Дехто однак так думає: Коли я на вулиці скау тому добродієви, що він каналія, то він на місці мене вибе, або заскаржить до суду; але в часописі я не потребую підписуватися, отже можу назвати його дурнем і ідіотом і т. д.

Лайливі статті кидаємо в піч. — Ви боїтеся назвати того пана дурнем! — кричить автор статті. Відповідаємо: — Так боїмося; тільки дурень не боїться. — Боїмося, дуже боїмося, ми редактори, не за себе, а дуже боїмося за існування „Українського Слова". Один український дижневик в Ужгороді заплатив за лайливі статті, заскаржені до суду, коло 60,000 Кч. Між іншим за слова „взяв шлюб на смітю" заплачено ображеному панови 12,000 Кч. судових коштів. Тому, що не маємо за собою ні партії, ні меценасів, що за нас платили судові кошти, такий один судовий процес знищив би нас.

Ось тому пишіть річеві статті. Не називайте нікого дурнем, але точно, совісно викажіть, що він зробив. Не називайте нікого нечесним, але викажіть, що він зробив нечесного й майте докази на його нечесні діла, докази певні й достовірних свідків. Не називайте нікого лихварем, але зберіть безсумнівні докази його лихви. Тоді статті будуть гострі.

Правда, часом вам тяжко зібрати незбиті докази, що хтось нечесно поступає. Але в такому разі, як можете називати чоловіка нечесним — коли не маєте проти нього незбитих доказів? Як можете наражувати редакцію на зайві видатки?!

Дайвайте точно провірені факти й це будуть найгостріші статті!

Одними, хоч як гострими статтями часопис не може жити. Гостра стаття завжди мусить бути проти когось, проти чогось. Одначе життя нації вимагає не тільки виступів проти ворожих ідей, але в ще більшій мірі оборони власних. Замало прим. нарікати на голод на Верховині, але треба подати способи, як той голод усунути. Замало виступати проти кацапів за зневажання нашої мови; важніше защіплювати до неї любов та пошану. Замало вилаяти когось-там за дурні виступи і в той бік звертати увагу; важніше старатись усунути причину таких виступів. Замало нарікати на це, що не маємо автономії; важніше виховати людей до неї.

Тим способом доходимо до того, що важніші як лайливі статті є гострі; важніші як гострі є творчі, що подають нові ідеї, нові уформлення ідей, що розвязують замотані проблеми.

Ці всі речі загально відомі і нам аж соромно, що мусимо їх повторяти. Але публіцистика у нас щойно розвивається, ставить перші кроки; вона ще молода, як і наше життя, тому часто мусимо говорити про річи вже деінде давно відомі і знані, та в нас ще незнані.

Якраз оцих творчих статтей домагається від нас читач. Він не цікавий на лайку одиниць; він хоче мати оцінку цілої системи, хоче мати вказівку, як в щоденних політичних і національних справах йому поступати; хоче мати певність: що добре, а що зле. Хоче мати якнайбільше всякого роду вісток про найважніші події в світі; хоче мати події з політичного життя, з приватного життя, про важніші винаходи й т. д., й т. д.

Отже пишіть творчі, позитивні статті, а редакція й читач будуть вам тільки вдячні.

Не пишіть „возвеличальних" дописів!

Дадуть театральну виставу, чи концерт у селі, чи містечку й присилають нам статтю на одну; цілу сторону „Укр. Слова". — І ще з револьвером до голови. — Ви мусите її помістити, мусите, ні слова не смієте викинути! Я ледви стягнув акторів, тепер мусите помістити, розхвалити, заохотити! Мусите! Ні слова більше!

Аргументація розумна, але й ми маємо свої аргументи. Про загально-національні справи містимо статті найбільш на один, або на один і пів стовпця, то як можемо на одну виставу жертвувати чотири повні стовпці? На одну виставу в нас місця на 15—20 рядків і кінець.

Але ті статті мають ще один бік. Найчастіше пишуть їх самі аранжери, самі себе хвалять, самі себе величають, під небо підносять дрібні факти, виписують точно, котрого дня робили проби, як довго тревали ці проби, скільки було тих проб — у безконечність.

Ми не є органом адорації, ні органом залюблених, де можна під небо вихвалювати гру нареченої, великої, незрівнаної артистки... Ми скромні й вимагаємо скромности від інших.

Тих статтей не містимо не тільки тому, що довгі, але й тому, що вони писані мимоволі гумористично: писані поважно, а читані викликують гумор. Коли розширимо „Українське Слово" й будемо до нього додавати гумористичний додаток, будемо містити тоді й рецензії нареченого про гру нареченої... або й рецензії на самого себе...

ВІЙСЬКОВИЙ БУЗЬКО.

Німецькі часописи пригадують, що саме минуло 50 літ, як відкілясь уявся серед ульмських піонірів — бузько. Піоніри так добре давали їсти бузькови, що він навіть не думав уже відлітати з іншими бузьками у вирій до Африки. До війська так привик, що цивільні для нього не існували. Звичайно рано добре посідав у піонірській кухні і відлітав до касарняного подвіря віртембергського піхотного полку ч. 124 у Вільгельмсбургу. Тут а бо сам вправляв у парадному марші, або приглядався, як вправляють гренадієри. Тоді вперто стояв на одному місці, наче генерал. Військові відділи, що перемаширували попри бузька, зовсім не бентежили його. А навіть вимагав, щоби військова лінія переривалася та перепустила його.

Раз на болоні переводив інспекцію 9. компанії командант дивізії. Все пішло добре. Генерал висловив похвалу для війська й військо відпустили. Як усі старшини відійшли, капітан став попрікати деяких вояків за деякі їхні нібито помилки.

Нараз перед капітаном опустився з небесних просторів — військовий бузько.

— Заберіть того бузька геть! — приказав капітан фельдфебелеви.

Фельдфебель даремно вимахував до бузька піхвою від шаблі; нічого не помагало. Коли ж фельдфебель наступив бузькови своїм закованим чоботом на ногу, це розлютило його. А тимчасом капітан далі сварив на вояків. Тут бузько приступає до капітана та давай клекотати дзюбом, начеб хотів доказати, що вояки добре списалися, тому хай не докоряє їм. Це вже й строгого капітана настроїло весело, бо він сказав: „Ну, ну, добре, я поправді загалом також вдоволений — тому нині пополудні вояки мають вільне!

Доповнення.

Пані (до наймички): Ганю, чого хотів той пан?

Наймичка: Питався за якоюсь панею, що має коло сорок літ. Я сказала, що то не можуть бути пані...

Пані: Дуже гарно, Ганю; за це будете мати завтра вільний вихід.

Наймичка: ...Що то не можуть бути пані, бо пані вже мають понад пятьдесятку.

Пані: А що Ганя має завтра вільне, то може собі шукати нової служби.

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН.

(174).

Цілу ніч Тарзан вів дорогу до своєї хати в краю мавп. Малпи, вирятувавши Тарзана й Англійця від канібалів, скоро піднялися на дерева та пропали в гущавині. Тарзана це трохи затурбувало. Як він буде міг спекатися дівчини й чоловіка, він не знав.

Якась дивна доля зібрала докупи ці три дивні типи. Один з них був дикуном, майже голим звірчоловіком, один був англійським летуном-жовніром, а третя це була жінка, котру Тарзан ненавидів яко червону шпигунку. Тарзан продирався крізь дебри легко.

Але дорога ставала щораз труднійша для поручника Сесила й Ольги. Вони не могли наспівати за ним. Накінець, знетерпеливлений, нічого не кажучи, Тарзан схопив дівчину, піднявся легко на галузу дерева й зник з очей здивованого Англійця.

Події останньої ночи Сесила зовсім приголомшили. Серед замішання ратунку він і не приглянувся дівчині докладно. „Без сумніву вона належить до цього дикого чоловіка", думав він собі, „і ні одно ні друге й думкою не веде, що станеться зі мною".

У суді.

— Чому обвинувачений убив свою жінку?

— Бо я вже не міг видержати з нею.

— Таж ви могли розвестися з нею!

Обвинувачений (з обуренням): Таж я присягав, що не розстануся з нею до смерти!